

ИЗ ИСТОРИЧЕСКИТЕ ЗАКОНИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

(Закон за устойчивия облик на сложните глаголни форми)

IVAN HARALAMPIEV

ABOUT HISTORICAL GRAMMAR LAWS OF THE BULGARIAN LANGUAGE

(A Language Universal Concerning the Steady Patterns

of Analytical Verb Forms)

(Summary)

The article is an attempt at formulating a law (language universal) governing the development of analytical verb forms in the Bulgarian language. The essence of this law (which is related to the steady patterns of analytical verb forms in Bulgarian) can be expressed in the following way: Every Bulgarian analytical verb form must contain only one finite verb. The rest of the elements of the analytical verb form can be non-finite verb forms or functional words. The operation of this law is illustrated with examples from the development of Indicative and Subjunctive mood forms of four Bulgarian tenses: descriptive future, future-in-past, future perfect and future perfect-in-past.

В съвременната българска граматична литература определенията за *сложна глаголна форма*, наричана още *аналитична*, *описателна* или *съставна*, са доста разнообразни. Значителни са разминаванията на водещи наши езиковеди в разбирането за състава и структурата на тези форми. Не е моя задача да анализирам различните мнения, тъй като тук се спирам на въпроса в исторически план, но е очевидно, че този въпрос трябва да бъде разгледан специално и непременно с ясно отношение към това дали неличните форми на глагола могат да се отнесат към простите граматични глаголни форми. Може би трябва да се прочете по-внимателно Ю. С. Маслов, който първоначално разделя формите на българските глаголи на две – *финитни* (лични) и *нефинитни* (нелични). Именно финитните глаголни форми според Маслов, което напълно споделям, могат да бъдат *прости* и *сложни* (авторът използва термина *съставни*), тъй като именно на тях са им присъщи категориите *лице* и *число*, а на част от сложните форми и категорията *род* (Маслов 1981: 188-189). Лично аз не съм съгласен с включването в състава на сложните глаголни форми на част от възвратните глаголи, което Ю. С. Маслов по всяка вероятност е възприел от Л. Андрейчин (Андрейчин 1978: 148-149).

Липсата на единство при определянето на съвременните сложни глаголни форми у различните автори се дължи на разбираемо неосъзнати при синхронен подход към проучването на нашия език исторически процеси, които се дължат на продължаващото действие на един исторически езиков закон, който може да се определи като *закон за устойчивия облик на сложните глаголни форми* и да се формулира така:

Всяка българска сложна глаголна форма трябва да съдържа само един личен глагол. Останалите елементи на сложната форма може да бъдат нелични глаголни форми и/или служебни думи.

Преди да проследя конкретните прояви на закона в миналото и днес, които обясняват някои привидно несистемни съвременни отклонения, ще предложа своето разбиране за същността на езиковия закон, както и за неговите основни разновидности – съвременен и исторически езиков закон.